

WEWNĄTRZESZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO W SAMORZĄDOWYM CENTRUM EDUKACJI SZKOLNEJ W BEREŚCIE

Opracowany na podstawie obowiązujących aktów prawnych, tj.:

- Ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1082 ze zm.).
- Rozporządzenie MEN z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2019 r., poz. 639 ze zm.).
- Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1280).
- Rozporządzenie MEN z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. z 2019 r., poz. 325), w tym załącznik nr 2 i nr 3.

WSTĘP

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego (zwany dalej WSDZ) obejmuje zasady planowanych działań podejmowanych przez szkołę w celu prawidłowego przygotowania uczniów do wyboru zawodu i dalszego kierunku kształcenia. Stwarza każdemu uczniowi możliwość zdobycia wiedzy i umiejętności niezbędnych do świadomego planowania osobistej drogi kariery zawodowej poprzez: poznanie siebie i własnych predyspozycji zawodowych, zasad rządzących rynkiem pracy i edukacji, uzyskanie informacji o lokalnym rynku pracy oraz zaplanowanie własnej kariery szkolnej i zawodowej.

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego zakłada, że:

- szkoła realizuje koncepcję uczenia się przez całe życie;
- wybór zawodu nie jest pojedynczym, świadomym aktem decyzyjnym, ale procesem rozwojowym i stanowi sekwencję decyzji podejmowanych na przestrzeni wielu lat;
- na wybór zawodu wpływają głównie wartości, czynniki emocjonalne, rodzaj i poziom wykształcenia oraz wpływ środowiska;
- preferencje zawodowe wywodzą się z doświadczeń dzieciństwa i rozwijają się wraz z upływem czasu.

Adresatami WSDZ są: uczniowie, rodzice, nauczyciele oraz środowisko lokalne. Natomiast realizatorami są: nauczyciel doradztwa zawodowego (jednocześnie koordynator wszystkich działań), inni specjaliści szkolni oraz nauczyciele wszystkich przedmiotów.

Działania zawarte w WSDZ realizowane są w oparciu o Program Doradztwa Zawodowego opracowywany każdorazowo na dany rok szkolny.

CELE WSDZ

- Przygotowanie uczniów szkoły podstawowej metodami aktywnymi do wyboru kierunków kształcenia i zawodu poprzez samopoznanie, poznanie różnych grup zawodowych (charakter wykonywanej pracy, wymagania do konkretnego zawodu) i rynku pracy.
- Przygotowanie uczniów do radzenia sobie z ciągłymi zmianami we współczesnym świecie poprzez kształtowanie postaw aktywnych, rozwijanie zainteresowań i zdolności, umiejętności pracy w zespole (komunikatywność, zaangażowanie, właściwe relacje społeczne)
- Wspieranie uczniów w wyborze kierunków dalszego kształcenia, wyboru zawodu i planowania kariery zawodowej oraz udzielaniu informacji w tym zakresie.

REALIZACJA WSDZ

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego realizowany jest przez cały cykl kształcenia w ośmioklasowej szkole podstawowej, w klasach I–III oraz w klasach IV–VI jako orientacja zawodowa, a w klasach VII–VIII jako doradztwo zawodowe:

- na zajęciach z nauczycielem wychowawcą opiekującym się oddziałem;
- na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych;
- na zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego;
- na zajęciach związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu prowadzonych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- w ramach wizyt zawodoznawczych mających na celu poznanie przez uczniów środowiska pracy w wybranych zawodach, organizowanych u pracodawców, w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe lub w placówkach i centrach doradztwa zawodowego.

Przy realizacji WSDZ szkoła wykorzystuje różnorodne formy i metody pracy. Współpracuje także z rodzicami uczniów, pracodawcami, organizacjami pracodawców, samorządami gospodarczymi lub innymi organizacjami, placówkami i centrami, szkołami prowadzącymi kształcenie zawodowe, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli oraz instytucjami rynku pracy.

TREŚCI REALIZOWANE W ZAKRESIE DORADZTWA ZAWODOWEGO

➤ **Uczniowie uczęszczający do klas I–III**

Celem orientacji zawodowej na etapie edukacji wczesnoszkolnej jest wstępne zapoznanie uczniów z różnorodnością zawodów na rynku pracy, rozwijanie pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zainteresowań oraz pasji. Treści programowe obejmują:

1. **Poznanie siebie.** Uczeń: opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać, prezentuje swoje zainteresowania wobec innych osób, podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi, podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach, podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.
2. **Świat zawodów i rynek pracy.** Uczeń: odgrywa różne role zawodowe w zabawie, podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach, opisuje, czym jest praca i omawia jej znaczenie w życiu człowieka na wybranych przykładach, omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje, opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu, posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.
3. **Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie.** Uczeń: uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności, wskazuje treści, których lubi się uczyć, wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.
4. **Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych.** Uczeń: opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić, planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując na podstawowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu, próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.

➤ **Uczniowie uczęszczający do klas IV–VI**

Celem orientacji zawodowej w klasach IV–VI jest poznawanie własnych zasobów, zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami i rynkiem pracy, kształtowanie pozytywnej i proaktywnej postawy uczniów wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych i wychowawczych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zdolności, zainteresowań oraz pasji. Treści programowe obejmują:

1. **Poznawanie własnych zasobów.** Uczeń: określa własne zainteresowania i uzdolnienia oraz kompetencje, wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia, podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość, prezentuje swoje zainteresowania i uzdolnienia wobec innych osób z zamiarem zaciekawienia odbiorców.
2. **Świat zawodów i rynek pracy.** Uczeń: wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady zawodów charakterystycznych dla poszczególnych grup, opisuje różne ścieżki ich uzyskiwania oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach, opisuje, czym jest praca i jakie ma znaczenie w życiu człowieka, podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe, posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny, wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą.
3. **Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie.** Uczeń: wskazuje różne sposoby zdobywania wiedzy, korzystając ze znanych mu przykładów, oraz omawia swój indywidualny sposób nauki, wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć, samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy.
4. **Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych.** Uczeń: opowiada o swoich planach edukacyjno-zawodowych, planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu, próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio lub pośrednio z jego osobą.

➤ **Uczniowie uczęszczający do klas VII–VIII**

Celem doradztwa zawodowego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów do odpowiedzialnego planowania kariery i podejmowania przy wsparciu doradczym decyzji edukacyjnych i zawodowych uwzględniających znajomość własnych zasobów oraz informacje na temat rynku pracy i systemu edukacji. Treści programowe obejmują:

1. **Poznawanie własnych zasobów.** Uczeń: określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych, rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe), dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autoanalizy, ocen innych osób oraz innych źródeł, rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych, rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej, określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji, określa własną hierarchię wartości i potrzeb.
2. **Świat zawodów i rynek pracy.** Uczeń: wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając kwalifikacje wyodrębnione w zawodach oraz możliwości ich uzyskiwania, porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców, wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy, z uwzględnieniem regionalnego i lokalnego rynku pracy, uzasadnia znaczenie pracy

w życiu człowieka, analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy, wskazuje wartości związane z pracą i etyką zawodową, dokonuje autoprezentacji, charakteryzuje instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym instytucje rynku pracy.

3. **Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie.** Uczeń: analizuje oferty szkół ponadpodstawowych i szkół wyższych pod względem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji, analizuje kryteria rekrutacyjne do szkół ponadpodstawowych w kontekście rozpoznania własnych zasobów, charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaformalnej i nieformalnej, określa znaczenie uczenia się przez całe życie.
4. **Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych.** Uczeń: dokonuje wyboru dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym, określa cele i plany edukacyjno-zawodowe, uwzględniając własne zasoby, identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy, planuje ścieżkę edukacyjno-zawodową, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów.

ZADANIA INNYCH OSÓB REALIZUJĄCYCH WSDZ

Dyrektor szkoły:

- Powołuje koordynatora wszystkich działań związanych z doradztwem zawodowym w szkole.
- Pełni nadzór pedagogiczny nad działaniem Wewnętrzzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego.

Doradca zawodowy:

- Systematycznie diagnozuje zapotrzebowania uczniów na działania związane z realizacją doradztwa zawodowego.
- Prowadzi zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego.
- Opracowuje na bazie niniejszej strategii i we współpracy z innymi nauczycielami, w tym nauczycielami wychowawcami opiekującymi się oddziałami oraz specjalistami szkolnymi, Program Doradztwa Zawodowego (PDZ) na każdy rok szkolny oraz koordynuje jego realizację.
- Wspiera nauczycieli, w tym nauczycieli wychowawców opiekujących się oddziałami oraz szkolnych specjalistów w zakresie realizacji działań określonych w PDZ.
- Koordynuje działalność informacyjno-doradczą realizowaną przez szkołę, w tym gromadzi, aktualizuje i udostępnia informacje edukacyjne i zawodowe.
- Realizuje działania wynikające z PDZ.
- W ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej:
  - prowadzi zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu z uwzględnieniem rozpoznanych mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów,
  - współpracuje z innymi nauczycielami w tworzeniu i zapewnieniu ciągłości działań w zakresie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,
  - wspiera nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Pedagog i psycholog:

- Diagnozuje potrzeby edukacyjne uczniów.
- W porozumieniu z wychowawcami przeprowadza zajęcia przygotowujące do

dokonywania trafnych wyborów dalszego kierunku kształcenia.

- Udziela indywidualnych konsultacji dla uczniów i rodziców potrzebujących wsparcia.
- Wspomaga i konsultuje uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i ich rodziców.
- Diagnostuje uczniów w zakresie ich predyspozycji do wykonywania wybranych przez nich zawodów.
- Razem z koordynatorem planuje dalszy rozwój systemu.

Nauczyciele:

- Poszerzają na zajęciach dydaktycznych treści programowe przedmiotu o aspekty zawodoznawcze:
  - *Wychowawcy klasowi* włączają do swoich planów wychowawczych zagadnienia z zakresu doradztwa zawodowego, realizują tematy związane doradztwem zawodowym na godzinach wychowawczych, wskazują uczniom specjalistów, którzy mogą udzielać wsparcia w planowaniu kariery zawodowej, współpracują z rodzicami w zakresie planowania ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej ich dzieci, współpracują z doradcą zawodowym oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym.
  - *Nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej* uczą wyszukiwania informacji na temat edukacji i zawodów za pomocą słowników, encyklopedii, komputera. Wdrażają do podejmowania obowiązków i rzetelnego ich wypełniania. Przedstawiają znaczenie pracy w życiu człowieka, omawiają z dziećmi zawody ich najbliższych, prezentują charakterystykę pracy w różnych zawodach. Rozwijają zainteresowania, zapoznają ze sposobami powstawania różnych przedmiotów, uczą podstawowych umiejętności technicznych.
  - *Nauczyciel języka polskiego* omawia charakter pracy w różnych zawodach, uczy tworzenia wypowiedzi: pisanie życiorysu, podania, ogłoszenia, listu oficjalnego. Kształtuje umiejętność operowania słownictwem z kręgu: szkoła i nauka, środowisko społeczne. Wdraża do samokształcenia i docierania do informacji za pomocą słowników, encyklopedii. Pokazuje znaczenie komunikacji niewerbalnej w autoprezentacji.
  - *Nauczyciel matematyki* uczy gromadzenia i porządkowania danych o edukacji i zawodach, odczytywania i interpretacji danych w tekstach, tablicach i wykresach. Kształtuje umiejętność posługiwania się procentami, zapoznaje z zawodami z dziedziny księgowości i rachunkowości. Uczy planowania czynności z wykorzystaniem kalendarza (wykonywanie obliczeń) oraz dzielenia zadań na etapy.
  - *Nauczyciele języków obcych* zapoznają z zasobem języka dotyczącym szkoły i pracy oraz cech charakteru i umiejętności. Prezentują uczniom filmy o zawodach w języku obcym. Uczą tworzenia kilkuzdaniowych wypowiedzi na temat swoich umiejętności (prezentacja siebie). Zachęcają do pracy zespołowej metodą projektu.
  - *Nauczyciele przyrody, biologii, geografii, chemii, fizyki* omawiają stan zdrowia i choroby człowieka, nawiązując do przeciwwskazań zdrowotnych w wybranych zawodach. Zapoznają z zawodami z dziedziny meteorologii, rolnictwa, biologii, leśnictwa, ochrony środowiska, fizyki, chemii, geografii, ochrony zdrowia, astronomii.
  - *Nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie* informuje o siedzibie władz lokalnych uczniów oraz ich zakresie działań i sposobie powoływania. Charakteryzuje pojęcie samorządności, opisuje zawody związane z polityką, dyplomacją, przedstawia zawód historyka. Zapoznaje ze znaczeniem społecznego podziału pracy, opisuje grupy społeczne i ich role w społeczeństwie. Zapoznaje ze

zjawiskiem emigracji politycznej i zarobkowej. Omawia z uczniami funkcjonowanie przemysłu, warunki pracy w fabryce dawniej i dziś. Prezentuje podstawowe cechy obecnego systemu gospodarczego.

- *Nauczyciel informatyki* prowadzi naukę poszukiwania, selekcjonowania, porządkowania, gromadzenia i wykorzystywania informacji, np. dotyczących oferty edukacyjnej szkół ponadpodstawowych, pomaga uczniom klas ósmych w logowaniu się do elektronicznego systemu wspomagania rekrutacji, wyjaśnia organizację pracy i przepisy bhp w pracy z komputerem, uczy komunikowania się z pomocą komputera i technologii informacyjnych, pokazuje sposoby wykorzystania technologii informacyjnych w różnych zawodach.
  - *Nauczyciel muzyki* zapoznaje uczniów z zawodami związanymi z muzyką, przekazuje wiedzę o tworzeniu instrumentów, uczy gry na instrumentach.
  - *Nauczyciel plastyki* zapoznaje z zawodami z dziedziny kultury. Uczy korzystania z przekazów medialnych oraz wykorzystywania ich wytworów.
  - *Nauczyciel techniki* opisuje funkcje urządzeń technicznych, omawia kolejność działań technologicznych, organizację miejsca pracy i szacowanie czasu jej trwania. Uczy posługiwania się narzędziami do obróbki ręcznej.
  - *Nauczyciel wychowania fizycznego*, omawiając trening zdrowotny, pomaga opracować rozkład dnia ucznia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym i fizycznym.
  - *Nauczyciele wychowania do życia w rodzinie* prowadzi lekcje na temat ról społecznych i modeli życia. Zapoznaje ze sposobem pracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Kształtuje u uczniów poczucie odpowiedzialności za własny rozwój.
  - *Nauczyciel religii* przedstawia znaczenie i wartość pracy w życiu człowieka, etykę zawodową, pomaga tworzyć uczniom ich własne systemy wartości. Pomaga poznać siebie, przyjmując odpowiedzialność za siebie. Przekazuje wiedzę o znaczeniu praw i obowiązków, zasad i reguł postępowania w życiu człowieka. Uczy prowadzenia dyskusji i umiejętności uzasadniania opinii dotyczących zjawisk w społeczności lokalnej.
  - *Nauczyciele świetlicy* aranżują zabawy sprzyjające poznawaniu różnych zawodów, organizują kąciki zawodowe w świetlicy
  - *Nauczyciel bibliotekarz* prenumeruje czasopisma związane z edukacją oraz literaturę z zakresu doradztwa zawodowego, udostępnia ulotki o szkołach.
- Motywują do nauki poprzez wskazanie różnych technik uczenia się.
  - Motywują do rozwoju zainteresowań edukacyjnych, zachęcają do udziału w konkursach przedmiotowych, olimpiadach, zawodach itp.
  - Odkrywają potencjał ucznia i udzielają wsparcia w jego rozwoju.
  - Wspomagają uczniów w podejmowaniu i realizowaniu decyzji dotyczących wyboru dalszej ścieżki edukacyjnej. Rozwijają i umacniają u uczniów poczucie odpowiedzialności za rozwój edukacyjno-zawodowy. Propagują aktywną postawę wobec przemian zachodzących na rynku pracy (otwartość i gotowość na zmiany: w tym również zmiany pracy i profesji w ciągu kariery zawodowej; mobilność, elastyczność – wdrażanie do idei kształcenia ustawicznego).
  - Współpracują z rodzicami w zakresie motywowania ucznia do nauki oraz wskazywania najbardziej efektywnych form nauki, dostosowanych indywidualnie do ucznia.

MONITORING I EWALUACJA WSDZ

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego podlega stałemu monitoringowi i ewaluacji. Po zakończeniu danego roku szkolnego sporządza się sprawozdanie z realizacji Programu Doradztwa Zawodowego, opracowanego w oparciu o niniejszy WSDZ.

Realizacja tematyki doradztwa zawodowego podejmowanej na zajęciach edukacyjnych dokumentowana jest wpisem tematu do dziennika zajęć lekcyjnych.

OCZEKIWANE EFEKTY WSDZ

- Kształtowanie odpowiednich postaw, zachowań, umiejętności i wiedzy.
- Lepsze przygotowanie młodzieży do świadomego planowania.
- Lepsze przygotowanie młodzieży do świadomego planowania kariery.
- Świadomy wybór zawodu.

Opracowała: Aleksandra Radziak

Przyjęto do realizacji 31 sierpnia 2023 r.

DYREKTOR

Aleksandra Radziak
mgr Aleksandra Radziak

.....
pieczęć i podpis dyrektora